

ТӨВ АЙМГИЙН
ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧИЙН ХУРЛЫН
XII -Р ХУРАЛДААНЫ ТОГТООЛ

2019 оны 03 сарын 12 өдөр

Дугаар 03

Зуунмод

“Газрын харилцааны талаар 2018 онд хийсэн ажлын чиглэл”-ийн хэрэгжилтийг дүгнэж, 2019 онд хийх ажлын чиглэлийг батлах тухай

Газрын харилцааны талаар 2018 онд хийсэн ажлын чиглэлийн хэрэгжилт, 2019 онд хийх ажлын чиглэлийн тухай аймгийн Засаг дарга Ж.Батжаргалын мэдээлэл, өргөн мэдүүлсэн төсөл, тэдгээрт Хурлын Байгаль орчин, хөдөөгийн хөгжлийн хорооноос хийсэн дүгнэлтийг хэлэлцээд ТЭМДЭГЛЭХ нь:

Аймгийн газрын харилцааны талаар 2018 онд хийх ажлын чиглэлд тусгагдсан газрыг зүй зохистой, оновчтой бүрэн ашиглах, хамгаалах, нөхөн сэргээх зорилт арга хэмжээнүүдийг хэрэгжүүлэх ажлыг “Газрын тухай” болон холбогдох бусад хууль тогтоомж, аймгийн “Газрын талаар 2017-2020 онд хэрэгжүүлэх стратегийн төлөвлөгөө”-нд нийцүүлэн зохион байгуулж, зохих үр дүнд хүрч ажилласан байна.

Тухайлбал, аймгийн Газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөөг шинэчлэх ажлын даалгаврыг боловсруулан, аймгийн Засаг дарга, Газар зохион байгуулалт, геодези, зураг зүйн газрын дарга нараар батлуулан, журмын дагуу гүйцэтгэгчээр “Лапланд Эко” ХХК-ийг сонгон шалгаруулж гэрээ байгуулан төлөвлөгөөний төслийг хийлгэжээ.

Сумдын 2018 оны газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэн иргэн, аж ахуйн нэгж байгууллагад газар эзэмших эрхийн дуудлага худалдаагаар газрын Цахим биржээр зохион байгуулж, сумдад “Харицлагатай газрын харилцаа” сэдэвт нээлттэй хаалганы өдөрлөг зохион байгуулж, хөдөө аж ахуйн зориулалттай 471.3 мянган га газрыг 704 байршилд, хот суурингийн 3.1 мянган га газрыг 11643 байршилд эзэмшил, өмчлөлийн хэлбэрээр олгож, төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг хагас бүтэн жилээр нэгтгэн, хийсэн ажлуудаа байгууллагын цахим хуудас болон мэдээллийн самбараар иргэдэд сурталчилж ажилласан байна. Төлөвлөгөөт онд аймгийн хэмжээнд 9431 иргэнд 1701.29 га газрыг өмчлүүлж, өссөн дүнгээр 64230 иргэн газар өмчилж авсны 48807 нь буюу 76.0 хувь нь аймгийн харьяат иргэд бөгөөд энэ нь нийт иргэдийн 51.4 хувьд хүрсэн байна.

Газрын кадастрын мэдээллийн сангийн “Лэнд менежер” программын хэвийн үйл ажиллагааг хангах зорилгоор Газар зохион байгуулалт, геодези зураг зүйн газартай хамтран Мөнгөнморьт, Баяндэлгэр, Эрдэнэ, Баянчандмань, Батсүмбэр, Борнуур, Жаргалант сумдад ажиллан хяналт хийн, програмын үйл ажиллагааг тестлэн шалгаж хурд багатай, гацалт ихтэй байгааг тогтоон дүгнэлт гаргаж, бүх сумдын газрын мэдээллийн сангийн ДАТА баазыг аймгийн төвийн Төв серверт хандаж ажиллах технологийн шинэчлэл хийснээр програм хангамжийн үйл ажиллагаа хэвийн доголдолгүй ажиллах боломжийг бүрдүүлсэн байна.

0100003

Сумдын газрын даамлуудын мэдлэг чадварыг дээшлүүлэх, тогтвор суурьшилтай ажиллах нөхцөл боломжийг бүрдүүлэх зорилгоор тэднийг чадваржуулах сургалтыг 3 удаа зохион байгуулсны зэрэгцээ скайнер, принтер, GPS зэрэг тоног төхөөрөмжөөр хангаж ажилласан байна.

Төрийн болон нутгийн удирдлагын байгууллага, орон нутгийн өмчит хуулийн этгээдүүдийн эзэмшиж буй газрын судалгааг нягтлан гаргаж, баталгаажуулах ажлыг зохион байгуулснаар 676 нэгж талбарын 1096.8 га газрыг кадастрын мэдээллийн санд бүртгэсэн байна.

Сумын Засаг дарга нарын газрын харилцааны чиглэлээр гаргасан захирамжуудыг татан авч Газрын тухай хууль, Монгол улсын иргэнд газар өмчлүүлэх тухай хууль, Монгол улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуульд нийцэж байгаа эсэхийг нягтлан үзэж, алдаа дутагдлыг залруулах, хууль зөрчсөн захирамжуудыг хүчингүй болгох талаар сумдын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын дарга, Засаг дарга, газрын даамлуудад албан бичгээр мэдэгдэж, 232 иргэн, хуулийн этгээдэд 2586,3 га газрыг хууль тогтоомж зөрчин эзэмшүүлсэн 8 сумын Засаг даргын захирамжийг хүчингүй болгуулсан байна.

“Хаягжуулалтын тухай” хуулийг хэрэгжүүлж Өндөрширээт сумаас бусад 26 сум нийт 8399 нэгж талбарын хаягийг газрын мэдээллийн санд шинээр бүртгэж баталгаажуулсан байна.

Газрын төлбөрийн орлогын 2018 оны төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн явцыг улирал бүр хэлэлцэн дүгнэлт өгч, “Татварын орлогын төлөвлөгөөг ханган биелүүлэх, татварын өрийг барагдуулах” аяны хүрээнд тодорхой ажил зохион байгуулсны дүнд 73 хувиар давуулан биелүүлж, аймгийн төсөвт 2569.6 сая төгрөг төвлөрүүлсэн байна.

Засгийн газрын “Газрын үнэлгээний тойрог, зэрэглэл (бүс), суурь, газрын төлбөрийн хэмжээг тогтоох тухай” 2018 оны 182 дугаар тогтоолыг хэрэгжүүлж аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2018 оны 10 дугаар хуралдаанаар “Газрын төлбөр”-ийн хэмжээг шинэчлэн тогтоож батлуулсан нь газрын төлбөрийг бүрэн ногдуулж аймгийн төсвийн орлогыг нэмэгдүүлэхэд чухал ач холбогдолтой болсон байна.

Бэлчээрийн газрын өөрчлөлтийг фото мониторингийн аргаар үнэлж дүгнэх ажлыг хэрэгжүүлж сумдын Засаг дарга, газрын даамлуудад энэ талаарх дадлага сургалтыг 2 удаа хийж, зөвлөмж, чиглэл, арга зүйгээр ханган 25 суманд бэлчээрийн газрыг фото мониторингийн аргаар үнэлэж дүгнэх 259 цэг байгуулан ажилласан байна.

Бэлчээрийн хортон мэрэгч ихээр тархсан Баян-Өнжүүл, Баянцагаан зэрэг 7 суманд орон нутгийн төсвөөс 35,8 сая төгрөг зарцуулж 11.5 мянган га талбайд тэмцэх ажлыг хийжээ. Мөн Алтанбулаг, Баян-Өнжүүл, Дэлгэрхаан, Сэргэлэн, Цээл сумдад улсын төсвийн хөрөнгөөр 50.0 мянган га талбайд бэлчээрийн мэрэгчтэй тэмцэх ажлыг зохион байгуулж, нийт дүнгээр 117.9 мянган га талбайд бэлчээрийн хортон мэрэгчтэй тэмцэх ажлыг зохион байгуулсан байна.

Аймгийн Засаг даргын захирамжаар байгуулагдсан “Нөхөн сэргээлт хүлээж авах ажлын хэсэг” Алтанбулаг, Баянцагаан, Заамар, Сэргэлэн, Баян сумдад ажиллаж хэмжилт зураглал хийн, стандарт шаардлага хангасан биологийн нөхөн сэргээлт хийсэн 273.32 га, техникийн нөхөн сэргээлт хийсэн 400.57 га талбайг хүлээн авч мэдээллийн санд оруулсанаар 2018 оны эцсийн байдлаар өссөн дүнгээр техникийн нөхөн сэргээлтийг 5585.33 га, биологийн нөхөн сэргээлтийг 3131.32 га талбайд хийгээд байна.

Аймгийн Засаг даргын өргөн мэдүүлсэн аймгийн газрын харилцааны талаар 2019 онд хийх ажлын чиглэлд аймгийн Газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөөг батлан, хэрэгжүүлж эхлэх, сумдын нутаг дэвсгэрийн хөгжлийн төлөвлөгөөний баримт бичиг боловсруулах, сумдын 2018 оны газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний хэрэгжилтэнд хяналт тавьж дүнг улирал бүр нийтэд мэдээлж байх, Сумын төв, суурин газрын тэг гортигийг шинэчлэн тогтоож иргэдэд өмчлүүлэх нөөц газрын байршлыг тодорхойлон хамгаалалтад авах, хэсэгчилсэн төлөвлөлтийг хийж, иргэдэд газар өмчлүүлэх ажлыг үргэлжлүүлэх, Газар нутгийн нэрийн зургийг тоон хэлбэрт оруулан мэдээллийн сан байгуулж, газар зүйн нэрийг зөв нэрлэн хэвшүүлж, олон нийтэд сурталчилан таниулах, “Газрын төлбөрийн хэмжээг шинэчлэн тогтоох тухай” аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2018 оны 03 дугаар тогтоолыг хэрэгжүүлж, газар эзэмшигч, ашиглагч иргэн хуулийн этгээдийн гэрээг шинэчлэн газрын төлбөрийн ногдуулалтыг бүрэн хийж хураан барагдуулах зэрэг газрын харилцааны талаар хийх зайлшгүй шаардлагатай ажлууд тусгагдсан байна.

Газрын харилцааны талаар өмнөх онуудад хийсэн ажлын үр дүнг бататгаж, дэвшүүлсэн зорилтуудыг хэрэгжүүлэх ажлыг шуурхай зохион байгуулж ажиллах шаардлагатайг тэмдэглээд, “Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай” хуулийн 18 дугаар зүйл 18.1.2-ын “з”, 19 дүгээр зүйлийн 19.1, “Газрын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.1, 20.2 дахь заалтуудыг тус тус үндэслэн аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаас ТОГТООХ нь:

1. “Аймгийн газрын харилцааны талаар 2018 онд хийх ажлын чиглэл”-ийн зорилт, арга хэмжээг 88.6 хувийн биелэлттэй байх тул “Тодорхой үр дүнд хүрсэн” гэж дүгнэсүгэй.

2. “Аймгийн газрын харилцааны талаар 2019 онд хийх ажлын чиглэл”-ийг хавсралтын ёсоор баталсугай.

3. Энэ тогтоолын 2 дугаар заалтаар батлагдсан “Аймгийн газрын харилцааны талаар 2019 онд хийх ажлын чиглэл”-ийг хэрэгжүүлэх ажлыг зохион байгуулж, гүйцэтгэлийн явцад хяналт үнэлгээ хийж, шаардлагатай арга хэмжээ авч ажиллах, газрын харилцааны талаар цаашид хийх ажлыг “Аймгийн газар зохион байгуулалтын шинэ төлөвлөгөө”-нд нийцүүлэн боловсруулж, батлуулахыг аймгийн Засаг дарга /Ж.Батжаргал/-д даалгасугай.

4. Энэ тогтоолыг өөрийн суманд хэрэгжүүлж, хэрэгжилтийн байдалд хяналт үнэлгээ хийж шаардлагатай арга хэмжээ авч ажиллахыг сумдын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хуралд зөвлөсүгэй.

5. Тогтоолын биелэлтэнд хяналт тавьж ажиллахыг аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Тэргүүлэгчдэд үүрэг болгосугай.

ДАРГА

Ц.ЭНХБАТ

Аймгийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын
2019 оны 03 дугаар сарын 12-ны өдрийн 12-р
хуралдааны 03 дугаар тогтоолын хавсралт

“ГАЗРЫН ХАРИЛЦААНЫ ТАЛААР 2019 ОНД ХИЙХ АЖЛЫН ЧИГЛЭЛ”

Нийтлэг үндэслэл:

Аймгаас газрын талаар 2017-2020 онд хэрэгжүүлэх стратеги төлөвлөгөөг удирдлага болгон “Газрын харилцааны талаар 2019 онд хийх ажлын чиглэл”-ийг боловсруулав. “Газрын харилцааны талаар 2019 онд хийх ажлын чиглэл”-ийг батлан хэрэгжүүлснээр аймгийн газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх Газрын менежментийг сайжруулж, төлөвлөлтийг газрын суурь судалгааны үндсэн дээр иргэд, аж ахуйн нэгжийн саналд тулгуурлан, аймаг, сумдын эдийн засгийн хөгжилд түлхэц өгч, үр ашигтай, өгөөжтэй байхаар хийж, хэрэгжилтэд нь тавих хяналт үнэлгээг мэргэжлийн байгууллагуудын оролцоотойгоор гүйцэтгэж, биелэлтийг иргэд, олон нийтэд ил тод мэдээлдэг болох зорилт хангагдана. Төв аймгийн 2019 онд газрын харилцааны талаар баримтлах чиглэлийг дараах байдлаар тодорхойлж байна. Үүнд:

№	Зорилт	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Суурь түвшин	Шалгуур үзүүлэлт	Зорилтот түвшин	Хугацаа	Хэрэгжүүлэх байгууллага
Газар зохион байгуулалтын талаар хэрэгжүүлэх зорилт, арга хэмжээ:							
1	Мэдлэгт суурилсан газар зохион байгуулалтын төлөвлөлтийг иргэдийн оролцоотойгоор ил тод хийж, тэдгээрийг орон нутагтаа баялаг бүтээх боломжийг бүрдүүлэн, олон төрөлтөт эдийн засгийн хөгжлийн үндсийг бий болгоно	1. Аймгийн Газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөөг шинэчлэн боловсруулж, батлуулан мөрдөж ажиллана. 2. Газар ашиглалтын зориулалт бүрээр газрын тохиромжтой байдлын болон хэрэгцээт байдлын үнэлгээний үр дүнд суурилсан Сумын нутаг дэвсгэрийн хөгжлийн төлөвлөгөөний баримт бичиг боловсруулах, энэ ажлын зардлыг Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн тухай” хуулийн 18.1-д заасан байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн орлогоос байгаль орчныг хамгаалах, байгалийн баялгийг нөхөн сэргээх арга хэмжээнд зарцуулах мөнгөнөөс санхүүжүүлнэ.	ГЗБЕТ-ний гүйцэтгэгч компанийг шалгаруулсан.	Аймгийн Газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөөг ИТХ-аар батлагдсан байна	Үндэслэл, тооцоолол бүхий Газар зохион байгуулалтын Ерөнхий төлөвлөгөө батлагдаж, хэрэгжиж эхэлсэн байна.	4 сар	ХОХБТХэлтэс, ГХБХБГазар
2	Газрын ашиглалт, хамгаалалтыг сайжруулан газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний дагуу иргэн хуулийн этгээдэд газар эзэмшүүлэх, өмчлүүлэх, ашиглуулах, хамгаалах ажлыг зохион байгуулан газрын харилцаанд шинэчлэл	3. Сумын тухайн жилийн Газар зохион байгуулалтын төлөвлөлтийг тухайн оны 09 сарын 01-нээс ажлын хэсэг байгуулан зохион байгуулж сумдын ИТХ-аар 12 сарын 20 –ны дотор өргөн барьж батлуулан Газрын тухай хуулийн хэрэгжилтийг хангах бодлого баримтлана	27 сум ИТХ-аар батлуулан ирүүлсэн.	Боловсруулж батлуулсан Газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөө, түүний хэрэгжилтээр	Сумдын “Газар зохион байгуулалтын тухайн жилийн төлөвлөлт”-ийг нэгж талбар бүрээр төлөвлөж, цахимаар нийтэд ил тод мэдээлэн, газар олголт түүний дагуу хийгдсэн байна.	3, 4-р улиралд	ГХБХБГазар, Сумын Засаг дарга, Газрын даамал

		4. Сумын тухайн жилийн газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний хэрэгжилтэд хяналт, үнэлгээ хийж үр дүнг үнэлэх, төлөвлөгөөг боловсруулах, хэрэгжүүлэх төсөв санхүү, хөрөнгө оруулалтын эх үүсвэрийг шийдвэрлэнэ.		Сумын тухайн жилийн Газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөө боловсруулах ажлын чанар үр дүнгээр	Сумын тухай жилийн Газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөө бүрэн хэрэгжиж, төлөвлөгөөний бүтэц, зохион байгуулалтын уялдаа холбоо сайжирна.	2-р улиралд	ГХБХБГазар Сумын газрын даамал
		5. Газрын биржийн цахим системийг ашиглан газрын дуудлага худалдаа, төсөл сонгон шалгаруулалтыг хууль тогтоомжийн дагуу зохион байгуулна.	13 сум цахим системд 212 байршилд дуудлага худалдаа зохион байгуулсан	Засгийн газрын 2016 оны 10 тогтоолоор батлагдсан дуудлага худалдаа, төсөл сонгон шалгаруулалт явуулах журамд нийцсэн байна.	Дуудлага худалдаа, төсөл сонгон шалгаруулалт олон нийтэд нээлттэй, ил тод, түргэн шуурхай явагдна.	2,3-р улиралд	ГХБХБГазар, Сумын ЗДТГ, Газрын даамал
3	Монгол улсын иргэнд газар өмчлүүлэх тухай хуулийн хүрээнд аймгийн нийт иргэн бүрт газар өмчлүүлэх асуудлыг шийдвэрлэнэ.	6. Сумын төв, суурин газрын тэг гортигийг шинэчлэн тогтоож иргэдэд өмчлүүлэх нөөц газрын байршлыг тодорхойлон хамгаалалтад авч, хэсэгчилсэн төлөвлөлтийг хийж, иргэдэд газар өмчлүүлнэ.	Аймгийн хэмжээнд 62039 иргэн газар өмчилсөн.	Газар өмчилсөн иргэдийн тоо, хувь	2019 онд 10330 иргэнд 1607,81 га газрыг өмчлүүлнэ.	Жилдээ	
Газрын кадастр, геодези зураг зүйн талаар хэрэгжүүлэх зорилт, арга хэмжээ:							
4	Газрын кадастрын нэгдсэн мэдээллийн сангийн баяжилтыг сайжруулах, Лэнд менежер програм хангамжийг хөгжүүлэх, нэвтрүүлэх ажлыг зохион байгуулна	7. Газрын нэгдмэл сангийн тайланг сумын Засаг дарга тухайн оны 12 сарын 01-ний байдлаар тасалбар болгон 12 сарын 15 –ны дотор сумын ИТХ-аар баталгаажуулан ГХБХБГазарт хүлээлгэн өгч хэвших ажлыг зохион байгуулна.	2018 онд 11 сум сумын ИТХ-аар баталгаажуулсан	. Засгийн газрын 2003 оны 28-р тогтоолын 2-р хавсаралт “Газын нэгдмэл сангийн тайлан гаргах журамд нийцсэн байна.	Бүх сумдын ИТХ-аар баталгаажуулж ирүүлсэн байна.	12 сард	ГХБХБГазар, сумын ЗДТГ

		8. Эрдэнэ, Сэргэлэн, Борнуур, Батсүмбэр, Жаргалант, Сүмбэр сумдын Газрын кадастрын мэдээллийн санг солбицлын нэгдсэн тогтолцоонд шилжүүлэх нөхөн бүрдүүлэлт хийнэ.	21 сумын 65 мянган нэгж талбарыг Лэндменежер программд бүртгэж баталгаажуулсан	Нөхөн бүрдүүлэлт хийгдсэн нэгж талбарын тоогоор	Газрын кадастрын мэдээллийн санг солбицлын нэгдсэн тогтолцоонд шилжүүлэх нөхөн бүрдүүлэлтийн ажил бүрэн хийгдснээр 20345 нэгж талбар Газрын мэдээллийн санд нөхөн бүртгэгдсэн байна.	1-р улиралд	ГХБХБГазар, Сумдын газрын даамал
		9.Төрийн болон орон нутгийн өмчийн байгуулалгуудын эзэмшил газруудыг байршил, хэмжээг нягтлан үзэж, Лэндменежер программд хангамжид бүрэн бүртгэж баталгаажуулж дуусган.	27 сумын 676 нэгж талбарыг бүртгэж баталгаажуулсан	Баталгаажуулсан нэгж талбарын тоогоор .	Засгийн газрын 193 дугаар тогтоолоор батлагдсан журмыг хэрэгжилтийг хангасан байна	1,2-р улиралд	ГХБХБГазар, Сумдын газрын даамал
		10 Газрын кадастрын мэдээллийн сангийн “Лэнд менежер” програм хангамжийн веб хувилбарыг үйл ажиллагаандаа нэвтрүүлэх ажлыг зохион байгуулах,		Үйл ажиллагааны хэрэгжилтээр	“Лэнд менежер” програм хангамжийг веб хувилбарт шилжүүлэн хэрэглээнд нэвтрүүлсэн байна.	жилдээ	
5	Аймгийн хэмжээнд улсын хөрөнгө оруулалтаар хийгдэж буй геодези, зураг зүйн ажил болон мэргэжлийн байгууллагуудын гүйцэтгэсэн газрын кадастрын зураглалыг шалган хүлээн авч, хамтран ажиллана.	11. Мэргэжилийн байгууллага, иргэдээс ирүүлсэн инженерийн геодези, зураг зүйн ажлын үр дүнг шалган хүлээн авч, мэргэжил арга зүйн зөвлөгөөгөөр ханган хэрэглээнд нэвтрүүлнэ	Аймгийн хэмжээнд 21,8 км Инженерийн шугам сүлжээ, 1243,8 шилэн кабелийн геодези, зураг зүйн ажлын тоон зургийг хүлээн авч мэдээллийн сан үүсгэсэн	Дүрэм, журам, стандартад нийцүүлэн хүлээн авсан ажлын үр дүнгээр /тоогоор/	Геодезийн хэмжилт алдаагүй болж зураг зүйн үйл ажиллагаа явуулж буй аж ахуйн нэгжүүд хариуцлагатай болно	жилдээ	ГХБХБГазар, ГЗБГЗЗГазар, Сумдын газрын даамал,
6	Төв аймгийн сумдын газар нутгийн газар зүйн нэрийг тодотгон тогтоох, газар зүйн	12. Газар нутгийн нэрийн зургийг тоон хэлбэрт оруулан мэдээллийн сан байгуулж, газар зүйн нэрийг	Сэргэлэн Алтанбулаг сумд тоон хэлбэрт орсон	Аймгийн хэмжээний Газар нутгийн нэрийн зураг	Баян, Баянжаргалан, Баянцагаан, Баян-өнжүүл, Бүрэн, Дэлгэрхаан, Эрдэнэсант,	2,3,4-р улиралд	ГЗБГЗЗГазар, ГХБХБГазар, Сумдын газрын

8	Газрын төлбөрийн тухай хууль, Татварын тухай хуулийн хэрэгжилтийг ханган газрын төлбөрийн ногдуулалтыг бүрэн хийж, татварын бааз суурийг нэмэгдүүлэн дутуу төлөлтийг барагдуулах ажлыг зохион байгуулна.	16. Газрын дуудлага худалдааны анхны үнийг бүрэн төвлөрүүлэх ажлыг зохион байгуулна	2011-2018 он хүртэл 2529.0 сая төгрөг төвлөрсөн байна.	Төсөвт төвлөрүүлсэн төлбөрийн хэмжээгээр	Аймгийн ИТХТ-ын 2012.07.04-ны өдрийн 77 дугаар тогтоолын дагуу 2017.09 сарын байдлаар Аудитын дүгнэлт шинэчлэгдсэн судалгааны дүнгээр тогтоогдсон 5,6 тэрбум төгрөгийн үлдэгдэл 2 тэрбум төгрөгийг төвлөрүүлнэ	жилдээ	ГХБХБГазар, Сумын ЗДТГ
		17 Газрын төлбөрийн орлогоор 1.700 сая төгрөгийг аймгийн төсөвт төвлөрүүлнэ.		Төсөвт төвлөрүүлсэн төлбөрийн хэмжээгээр	Газрын төлбөрийн орлогын сар улирлын төлөвлөгөөг жигд ханган биелүүлсэн байна./	жилдээ	ГХБХБГазар, Сумын ЗДТГ
		18. “Газрын төлбөрийн хэмжээг шинэчлэн тогтоох тухай” Аймгийн ИТХ-ын 2018 оны 03 тоот тогтоолын хүрээнд газрын төлбөрийн ногдуулалтыг хийж газар эзэмшигч ашиглагч иргэн хуулийн этгээдийн гэрээг шинэчлэх ажлыг зохион байгуулан гүйцэтгэлийг цахим хэлбэрт шилжүүлнэ.		Газрын төлбөрийн ногдуулалт, газар эзэмшигч, ашиглагч иргэн хуулийн этгээдийн гэрээний тоогоор	Газрын төлбөрийн тухай хууль, Аймгийн ИТХ-ын 2018 оны 03 тоот тогтоолын хэрэгжилтийг хангасан байна	1,2,3-р улиралд	ГХБХБГазар, Сумын Засаг дарга, газрын даамал
9	Уул уурхайн ашиглалтын тусгай зөвшөөрөлтэй газруудаас газрын төлбөрийг бүрэн ногдуулж, төсөвт төвлөрүүлнэ.	19. Ашиглалтын тусгай зөвшөөрөлтэй газруудаас Засаг даргын захирамж шийдвэргүй, гэрчилгээ, гэрээгүй газруудын судалгааг гарган гэрчилгээжүүлэх, газрын төлбөрийн ногдуулалтыг бүрэн хийх	89 аж ахуйн нэгж байгууллагатай гэрээ байгуулж 654.1 сая төгрөгийг төсөвт төвлөрүүлсэн.	Ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч хуулийн этгээдтэй байгуулсан гэрээний тоогоор	Аймгийн төсвийн орлого нэмэгдэж, Ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч хуулийн этгээдүүдтэй газар эзэмших гэрээ шинээр байгуулсан байна	2,3-р улиралд	ГХБХБГазар, Сумын Засаг дарга

12	“Гол мөрний урсац бүрэлдэх эх, усны сан бүхий газрын хамгаалалтын бүс, ойн сан бүхий газарт ашигт малтмал хайх, ашиглахыг хориглох тухай” хуулийн хэрэгжилтийг хангаж ажиллана	23. Холбогдох эрх бүхий байгууллагын шийдвэрээр тусгай зөвшөөрөл нь цуцлагдсан газрыг орон нутгийн тусгай хэрэгцээнд авах ажлыг зохион байгуулж, холбогдох шийдвэрийг аймаг болон төрийн захиргааны байгууллагын мэдээллийн санд бүртгүүлнэ.	Орон нутгийн тусгай хэрэгцээ, хамгаалалтанд нийт 1561833 га газар авсан байна.	Үйл ажиллагааны хэрэгжилтээр	Гол, мөрний урсац бүрэлдэх эх, усны сан бүхий газрын хамгаалалтын бүс, ойн сан бүхий газрууд хамгаалагдна.	жилдээ	ХОХБТХ, ГХБХБГ, Сумын Засаг дарга
		24. “Гол мөрний урсац бүрэлдэх эх, усны сан бүхий газрын хамгаалалтын бүс, ойн сан бүхий газарт ашигт малтмал хайх, ашиглахыг хориглох тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хууль”-ийн дагуу шинэчлэн тогтоогдсон талбайн солбилцлуудыг аймгийн мэдээллийн санд бүрэн оруулж, тэмдэгжүүлэн, хөндөгдсөн газрын нөхөн сэргээлтийг хийлгэж, хяналт тавьж ажиллана..	Шинэчлэн тогтоогдсон нийт 61808,7 га талбайн солбилцлуудыг аймгийн мэдээллийн санд бүрэн оруулж бүртгэсэн .	Үйл ажиллагааны хэрэгжилтээр	Гол мөрний урсац бүрэлдэх эх, усны сан бүхий газрын хамгаалалтын бүс, ойн сан бүхий газарт тавигдах хяналт хамгаалалт сайжирч, нөхөн сэргээлт хийсэн талбайн хэмжээ нэмэгдсэн байна.	жилдээ	ГХБХБГ, БОАЖГ Сумын ЗДТГ
13	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын хайгуулын тусгай зөвшөөрөл олгох боломжтой газрыг аймгийн газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөөнд тусган баталгаажуулна.	25. Ашигт малтмалын болон Газрын тухай хуулийг хэрэгжүүлж бичил уурхай эрхлэх, түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын хайгуул, олборлолтын үйл ажиллагаа явуулах газрыг орон нутгийн тусгай хэрэгцээнд авна.	Аймгийн хэмжээнд нийт 9 байршлын 24,77 га газрыг бичил уухайн зориулалтаар орон нутгийн тусгай хэрэгцээнд авсан.	бичил уурхай эрхлэх, түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын хайгуул, олборлолтын үйл ажиллагаа явуулах газрыг орон нутгийн тусгай хэрэгцээнд авсан газрын хэмжээ байршилын тоогоор	Усан сан бүхий газар болон голын сав газруудад байгаль экологийн эвдрэл хохирол учирдаг байдал буурна.	3-р улиралд	Эрдэс баялгийн зөвлөл ГХБХБГ, Сумын ЗДТГ

Уул уурхайн газрын талаар хэрэгжүүлэх зорилт, арга хэмжээ:							
10	Аймгийн газар нутгийг ой, усны нөөцийн байршил, хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэлийн төвлөрөл, тархалт, аялал жуулчлалын бүс нутаг болон ашигт малтмалын орд, уурхайн байршил зэргийг харгалзан бүсчилж цаашид геологи хайгуулын ажлыг төрөөс болон орон нутгаас зөвшөөрсөн газарт гүйцэтгүүлнэ.	20. Хайгуулын тусгай зөвшөөрөл олгох тухай “Мэдэгдэл”-д сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн хурлаас санал өгөхөд нутгийн иргэдийн оролцоог хангана.	2018 онд тусгай зөвшөөрөл хүссэн 27 мэдэгдлийн хариу хүргүүлсэн	Орон нутгийн иргэдийн оролцоогоор	Нутгийн өөрөө удирдах байгууллагын саналаар хайгуулын тусгай зөвшөөрөл олгогдох эсэх асуудлыг шийднэ.	жилдээ	ГХБХБГазар, БОАЖГазар, Сумын ЗДТГ, Газрын даамал,
11	Байгаль орчинд ээлтэй дэвшилтэт техник технологи бүхий уул уурхайн үйлдвэрлэлийг дэмжин хариуцлагатай уул уурхайг хөгжүүлнэ.	21. Өмнөх онуудад стандарт шаардлага хангаж биологийн нөхөн сэргээлт хийгдсэн газруудын чанар байдлыг мэргэжлийн байгууллагаар дүгнүүлж, зохих журмын дагуу бэлчээрийн газрын ангилалд шилжүүлэх ажлыг зохион байгуулана.	Бэлчээрт шилжүүлсэн талбай байхгүй	Бэлчээрт шилжүүлсэн талбайн хэмжээгээр	Бэлчээрийн газрын хэмжээ нэмэгдэж, мэдээллийн сан баяжигдан, Газрын нэгдмэл сангийн тайланд тусгагдсан байна.	4-р улиралд	Аймгийн ЗДТГазар, ГХБХБГазар, БОАЖГазар, Сумын ЗДТГ
		22. Төрөөс болон аймгаас баримталж буй бодлогод нийцсэн, эдийн засаг, нийгмийн ач холбогдол бүхий уул уурхайн төслүүдийг дэмжиж ажиллана.	Ашигт малтмалын зориулалтаар 2, Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын зориулалтаар 3 хайгуулын тусгай зөвшөөрөл 2018 онд олгосон байна.	Дэмжигдсэн төслийн тоогоор	Аймгийн бодлоготой нийцсэн төслүүд дэмжигднэ.	жилдээ	ХОХБТХ, БОАЖГ, МХГ, ГХБХБГ, Сумын ЗДТГ

Хот суурингийн газрын талаар хэрэгжүүлэх зорилт, арга хэмжээ:							
14	Хот суурингийн ангиллын газрыг хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөтэй уялдуулан зүй зохистой эзэмшүүлж, ашиглуулах, хамгаалах ажлыг зохион байгуулна.	26. Хот байгуулалтын мэдээллийн сан байгуулж, одоо байгаа болон шинээр ашиглалтад орж байгаа барилга байгууламж, шугам сүлжээний мэдээллийг оруулан баяжилт хийж хөтлөх	Мэдээллийн сан байгуулагдсан.	Орсон барилга байгууламж, шугам сүлжээний тоогоор	Хот байгуулалтын мэдээллийн сангийн үйл ажиллагаа тогтмолжсон байна.	жилдээ	ГХБХБГ, Сумдын ЗДТГ
		27. Сумын төвийн хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө батлагдсан сумдад “Ерөнхий төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө”-г 4 жилийн хугацаатайгаар боловсруулж хэрэгжүүлнэ	20 сумдын төвийн хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө батлагдсан.	Батлагдсан ерөнхий төлөвлөгөөний тоо, түүний хэрэгжилтээр	5-аас доошгүй сумын төлөвлөгөөг боловсруулан аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Тэргүүлэгчдээр батлуулсан байна.	3-р улирал	ГХБХБГ, Сумдын ЗДТ
		28. Зуунмод хотын хуучин барилга орон сууцнуудад дахин төлөвлөлт хийх замаар шинэ хороолол байгуулах ажлыг хувийн хэвшлийн оролцоотой эхлүүлнэ.	1 байршилд гүйцэтгэгч шалгарсан.	Бүтээн байгуулалтын ажлын явцаар	Зуунмод хотын 1,2,34,35,36-байрны орчим 1,3 га орон сууцны хороолол байгуулагдаж эхэлсэн байна. БАМ-ын байрны орчимын дахин төлөвлөлтийн төсөл зарлагдаж, гүйцэтгэгч шалгарсан байна.	2-р улирал	ГХБХБГазар, ХОХБТХэлтэс, Зуунмод сумын ЗДТГ, Газрын даамал
15	Сумдын хот суурин газрын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөний дагуу шинээр баригдах барилга байгууламжийн газрын асуудлыг хуулийн хүрээнд шийдвэрлэнэ	29. Шинээр баригдах барилга байгууламжийн газрын асуудлыг тухайн сумын газар зохион байгуулалтын төлөвлөлөгөөнд тусган шуурхай шийдвэрлүүлж, орон нутгийн замын оновчтой сүлжээ тогтоон батлуулж мөрдлөг болгоно.	Хөрөнгө оруулалт батлагдсан.	Газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний хэрэгжилтээр	Шинээр баригдах Багийн зориулалтаар 2 барилга, Цэцэрлэг 3, Сургуулийн дотуур байр 7, Сургуулийн зориулалтай 4, спорт заал 1	жилдээ	ГХБХБГазар, Сумын ЗДТГ, Газрын даамал, НБХэлтэс

Бэлчээрийн газрын талаар хэрэгжүүлэх зорилт, арга хэмжээ:							
16	Хөдөө аж ахуйн эрүүл бүсийн газрыг сум бүрт тогтоож орон нутгийн тусгай хэрэгцээнд авна.	30. Эдийн засгийн ач холбогдол бүхий хөдөө аж ахуйн эрүүл бүс тогтоох боломж, үндэслэлийг судлан үзсэний үндсэн дээр боломжтой сумдад уг бүсийг тогтоон орон нутгийн тусгай хэрэгцээнд авч, төмөр зам болон авто зам бүхий дэд бүтэц сайтай газар тариалан илүү хөгжсөн сумдад эрчимжсэн мал аж ахуйг хөгжүүлэх газрын асуудлыг шийдвэрлэнэ.	Эрчимжсэн мал аж ахуйн зориулалтаар аймгийн тусгай хэрэгцээнд 187999,8 га газар авсан байна.	Олгосон газрын хэмжээгээр /га-аар/	Сумын тусгай хэрэгцээний газрын хэмжээ нэмэгдсэн байна. гүйцэтгэлээр	жилдээ	ХОХБТХ ГХБХБГ, ХХААГ, Сумдын ИТХ, ЗДТГазар
		31. Сум бүрийн эрчимжсэн болон суурин мал аж ахуй эрхлэх бүс нутгийн хил хязгаар, хэмжээг шинэчлэн тогтоож, нэг хонин толгойд шилжүүлсэн элит малд 0,2 га хүртэлх ногдохоор тооцсон бэлчээр, таримал тэжээлийн талбайг уг мал аж ахуйг эрхлэгчдэд гэрээгээр эзэмшүүлнэ.	Баянчандмань сум 284 га газрыг эрчимжсэн болон суурин мал аж ахуй эрхлэгч иргэдэд хувиарласан	Олгосон газрын хэмжээгээр /га-аар/	эрчимжсэн болон суурин мал аж ахуй эрхлэгчдийн үйл ажиллагаанд дэмжлэг үзүүлсэн байна.	2-р улиралд	ХОХБТХэлтэс ГХБХБГ, ХХААГ, Сумдын ИТХ, ЗДТГазар
17	Бэлчээрийн төлөв байдал, чанарын улсын хянан баталгааг журмын дагуу хийж түүнийг үндэслэн бэлчээрийн даацад тохируулан оновчтой ашиглах, хамгаалах асуудлыг төлөвлөн хэрэгжүүлнэ	32Бэлчээрийн газрын өөрчлөлтийг фото мониторингийн аргаар үнэлж дүгнэнэ.	2018 онд 25 суманд хийсэн	Зураглал гаргаж баримталж ажиллана	Бэлчээрийн менежмент сайжирна	3-р улиралд	ХОХБТХ ГХБХБГ, ХХААГ, Сумдын ИТХ, ЗДТГазар
		33. Бэлчээрийн хортон мэрэгчид нэрвэгдсэн талбайн байршлыг тодорхойлон зураглалыг гарган, устгалын ажлыг хийлгэнэ.	1201987,1 га газрын зураглалыг гаргасан. 95163,3 га бэлчээрийн газарт хамгаалах арга хэмжээ авсан.	Устгал хийсэн талбайн хэмжээгээр	Бэлчээрийн талбайг хамгаалсан байна	2,3 улиралд	ХОХБТХ ГХБХБГ, ХХААГ, Сумдын ИТХ, ЗДТГазар

Тариалангийн газрын талаар хэрэгжүүлэх зорилт, арга хэмжээ:							
18	Тариалангийн бүс нутагт “Тариалангийн тухай” хуулийг хэрэгжүүлэн хамгаалах арга хэмжээг зохион байгуулах.	34. Тариалангийн талбай эзэмшигчдийн хөрс хамгаалах агротехнологи хэрэглэх, хашаажуулах, ойн зурвастай болгох зэрэг хамгаалах арга хэмжээг сумын Засаг дарга, газрын даамалтай байгуулах гэрээнд тусгаж хэрэгжүүлнэ.	30125,1 га тариалангийн талбайд хамгаалах арга хэмжээ авсан.	Хамгаалагдсан талбайн хэмжээгээр	Тариалангийн талбайн хамгаалалт сайжирч цөлжилтөөс сэргийлнэ	жилдээ	ГХБХБГ, Сумдын ИТХ, ЗДТГазар
		35. Шинээр атар газар хагалуулахгүй байх бодлого баримталж, хагалсан иргэн,аж ахуйн байгууллагад хуулийн дагуу арга хэмжээ тооцно.	2018 онд Жаргалант суманд 21,9 га атар газар хагалсан 12 иргэнд торгууль ногдуулж шийтгэлийн хуудас өгч 9-н иргэний материалыг бүрдүүлэн прокурорт шилжүүлсэн .	Зөрчлийн бууралтаар	Газрын тухай хууль болон Тариалангийн тухай хууль хэрэгжинэ	жилдээ	ХОХБТХ ГХБХБГ, ХХААГ, МХГазар, Сумдын ИТХ, ЗДТГазар
		Монгол улсын Засгийн газрын “Тариалангийн зарим бүс нутгийг тогтоох тухай” 2018 оны 131 дүгээр тогтоолыг, аймгийн газар тариалан, эрчимжсэн мал аж ахуйг хөгжүүлэх талаар батлагдан мөрдөгдөж буй бодлого, төлөвлөгөөтэй уялдуулан хэрэгжүүлэх, зохих тооцоо судалгааг хийсний үндсэн дээр мал сүргийг төрөлжүүлэх, эрчимжүүлэх, шаарлагатай тохиолдолд бэлчээр, ус бүхий нутагт шилжүүлэх чиглэлээр сургалт сурталчилгааг зохион байгуулна.		Төлөвлөж хэрэгжүүлсэн арга хэмжээний гүйцэтгэлээр	Малын тоо, бэлчээрийн даацын тооцоо хийгдэж, тодорхой бодлого төлөвлөгдөж, зохих сургалт, сурталчилгаа хийгдсэн байна.	жилдээ	ГХБХБГ, ХХААГ, МХГазар, Сумдын ИТХ, ЗДТГазар

Ойн сангийн газрын талаар хэрэгжүүлэх зорилт, арга хэмжээ							
20	Аймгийн газрын нэгдмэл санд бүртгэлтэй ойн сангийн газрын ойг нөхөн сэргээх, зохистой ашиглах, хамгаалах ажлыг зохион байгуулна	36. Мод үржүүлэг, жимс жимсгэний зориулалтаар эзэмшүүлсэн болон ойжуулсан талбайд хяналт шалгалт хийж үнэлэлт дүгнэлт өгч шаардлагатай тохиолдолд мэргэжлийн байгууллагын дүгнэлт гаргуулан ойн сангийн ангилалд бүртгэж баталгаажуулна.	Лүн суманд 200 га, Баянхангай суманд 2 га нийт 202 га газрыг ойн сангийн ангилалд шилжүүлэхээр мэргэжлийн байгууллагын дүгнэлт гаргуулсан.	Төлөвлөгөөний хэрэгжилтээр	Ойн сангийн газарт бүрэн бүртгэгдсэн байна.	жилдээ	ХОХБТХ ГХБХБГ, БОАЖГазар, Ойн нөхөрлөлүүд Сумдын ИТХ, ЗДТГазар
Усан сангийн газрын талаар хэрэгжүүлэх зорилт, арга хэмжээ							
21	Аймгийн газрын нэгдмэл санд бүртгэлтэй усан сан бүхий газрыг зохистой ашиглах, хамгаалах ажлыг зохион байгуулна	37. Хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэл, тал хээрийн сумдад бэлчээрийн малын ундны усыг нэмэгдүүлэх хурын ус хуримтлуулах хөв цөөрөм байгуулах тохиромжтой байдлын үнэлгээг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэж байршлыг тогтооно.	Бонуур, Жаргалант, Баянцогт сумдад 3 хиймэл нуур, Бүрэн суманд 5 цөөрөм байгуулсан	Байгуулагдсан хөв цөөрмийн тоогоор	3-аас доошгүй хөв цөөрөм байгуулагдана	2,3-р улиралд	ХОХБТХ ГХБХБГ, БОАЖГазар, Сумдын ИТХ, ЗДТГазар
Хилийн цэс, тусгай хамгаалалттай газрын талаар хэрэгжүүлэх зорилт, арга хэмжээ							
22	Аймгийн тусгай хэрэгцээний болон хамгаалалттай газрын хэмжээг нэмэгдүүлнэ.	38. Орон нутгийн тусгай хамгаалалттай газар нутгийн мэдээллийн санг баяжуулж, шинээр орон нутгийн тусгай хэрэгцээ, хамгаалалтад авсан газруудыг Ашигт малтмал, газрын тосны газрын кадастрын мэдээллийн санд бүртгүүлж баталгаажуулна.	2018 онд Заамар, Баян, Баянжаргалан сумдын 9 байршилын 24,77 га газрыг Ашигт малтмал, газрын тосны газрын кадастрын мэдээллийн санд бүртгүүлсэн. Аймгийн ИТХ-н 2017 оны 5 –р хуралдааны 03 тоот тогтоолоор 1561833 га ОНТХХ-тай газрыг бүртгүүлэхээр хүргүүлсэн	Тусгай хамгаалалтад авсан газар нутгийн хэмжээгээр	Тусгай хамгаалалтад авсан газрын хэмжээ нэмэгдэнэ.	жилдээ	ГХБХБГазар, Сумдын газрын даамал, Сумын ЗДТГазар
23	Нийслэл Улаанбаатартай хил залгаа сумдын болон	39. Төв аймгийн Улаанбаатар хот болон бусад аймагтай холбоотой хилийн	Монгол улсын ерөнхий сайдын 2018 оны 89 дугаар	Улсын Их хурлаас баталсан зарлиг, тогтоолыг	Хилийн цэсийн маргааныг шийдвэрлэсэн байна.	жилдээ	ГЗБГЗЗГазар, ГХБХБГазар, Аймгийн

	сумд хоорондын хилийн цэсийн маргааныг шийдвэрлэнэ.	цэсийн маргаантай асуудлыг судалж хилийн цэсд өөрчлөлт оруулан, тодотгох санал боловсруулах мэргэжлийн комиссыг байгуулж ажиллуулах талаар Засгийн газарт санал уламжлан уг асуудлыг шийдвэрлүүлэнэ.	захирамжаар БХБ-ны Сайдаар ахлуулсан хилийн цэсийн маргааныг шийдвэрлэх санал боловсруулах ажлын хэсэг, “Нийслэл, аймаг, сумд хоорондын хилийн цэсийн зөрчил маргааныг хянаж шийдвэрлэх санал боловсруулах” дэд ажлын хэсгүүд байгуулагдан ажиллаж байна.	мөрдөнө			ЗДТГ, Сумдын ЗДТГ.
		40. Сумын хэмжээнд одоо хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж байгаа хилийн цэсийн шугамын гадна талд болон дамнан олгосон зөрчилтэй нэгж талбарын судалгааг нарийвчлан гаргаж шийдвэрлүүлнэ.	Аймгийн хэмжээнд сумд хооронд болон хил дамнасан 2582 нэгж талбар зөрчилтэй байна.	Зөрчилтэй нэгж талбарын зөрчлийг арилгасан тоогоор	ГЗБГЗГазрын даргын А/40 тоот тушаалаар батлагдсан Харьяа нутаг дэвсгэрийн хилийн цэсийн гадна олгосон нэгж талбаруудын зөрчлийн арилгах журам хэрэгжсэн байна	1-2-р улиралд	ХОХБТХ ГХБХБГ,
24	Газрын тухай хууль, тогтоомжийг сурталчлан, хэрэгжилтийг ханган зөрчлийг арилгах арга хэмжээ авна.	41. Сумдаас газар олголтын талаар гарч байгаа захирамж, хурлын шийдвэрүүдийг татан авч дүгнэлт хийж хууль, тогтоомж зөрчсөн эрхийн актыг цуцлах, хууль бус шийдвэр гаргасан албан тушаалтанд хуулийн дагуу хариуцлага тооцно	8 сумын Засаг даргын хууль тогтоомж зөрчин олгосон 232 иргэн, хуулийн этгээдийн 2586,3 га газрыг хүчингүй болгосон.	Хяналт шалгалтын үр дүнгээр	Газрын тухай хууль болон бусад хууль тогтоомжид нийцсэн байна	жилдээ	ГХБХБГазар, МХГазар,
		42. Газрын харилцааны талаарх багц хуулиудыг иргэн, аж ахуй нэгж байгууллагад сурталчлах	3 сумын 6 багийн ИНХ болон 5 байгууллагын албан хаагчид болон 27			жилдээ	ГХБХБГазар, Сумдын Засаг дарга, газрын даамал

		ажлыг зохион байгуулж хэрэгжилтийг бүрэн хангуулж ажиллана.	суманд нээлттэй өдөрлөг, ТӨБTV болон TBS телевизд Газрын тухай багц хуулиуд, ГЗБ-ын тухайн жилийн төлөвлөгөөг иргэдэд сурталчилсан				
		43. Газар ашиглалт, газрын зөрчил маргааны судалгааг нарийвчлан гаргаж, хууль зөрчин олгосон газруудыг цуцлах, дахин төлөвлөх зэргээр хуулийн хүрээнд асуудлыг шийдвэрлэнэ.	Газрын мэдээллийн сангийн 533 зөрүүтэй нэгж талбаруудын зөрчил ,685 системийн өөрчлөлтийн алдааны зөрчил , давахцалтай болон дамнасан барилгын 1640 нэгж талбарын зөрчлийг арилгасан	Газрын зөрчлийн шийдвэрлэлтээр	Газар ашиглалт, газрын зөрчил маргааны судалгааг нарийвчлан гарч зөрчил арилсан байна.	жилдээ	ГХБХБГазар, МХГазар,